

Noi orizonturi interpretative în creația componistică a lui Aurel Stroe

Alin-Constantin Chelărescu

Muzica lui Aurel Stroe capătă o nouă formă de recunoaștere și validare internațională odată cu apariția în Franța a CD-ului intitulat *désobéissance*, lansat la inițiativa compozitorului francez Bernard Cavanna. Cele două lucrări care definesc muzica albumului sunt *Capricci & ragas*, concert pentru vioară și ansamblu instrumental (1990) și *Fantasia quasi una sonata* pentru violoncel, pian și sintetizator (2005), ambele, opusuri reprezentative în creația compozitorului român. Primul

AURÈLE STROË

désobéissance

NOËMI SCHINDLER ENSEMBLE 2E2M LÉO MARGUE
CHRISTOPHE ROY & CHRISTOPHE HENRY

contact a lui Bernard Cavanna cu muzica lui Aurel Stroe a fost în anul 1972, la Festivalul Internațional de Artă Contemporană de la Royan, prilej prin care muzica lui Stroe a fost interpretată pentru prima dată în Franța, unde a cunoscut fără întârziere succesul și aprecierea publicului. La mai bine de 50 de ani distanță, această

legătură posedă încă energia necesară pentru realizarea unui proiect cultural remarcabil, prin care cele două opusuri ale lui Stroe cunosc o nouă interpretare de marcă.

Interpreții protagoniști ai albumului sunt violonista de origine elvețiană Noëmi Schindler, împreună cu prestigiosul ansamblu parizian de muzică contemporană 2e2m, condus de Léo Margue, pentru *Capricci & ragas* și duo-ul alcătuit din violoncelistul Christophe Roy și pianistul Christophe Henry pentru *Fantasia quasi una sonata*. CD-ul a fost

înregistrat și masterizat de Céline Grangey, iar textele însoțitoare din booklet, bilingve (franceză și engleză) aparțin lui Bernard Cavanna (prezentările lucrărilor) și Dan Dediu (despre stilul componistic al lui Aurel Stroe).

Fiind scris între anii 1989-1990, concertul pentru vioară și ansamblu instrumental intitulat *Capricci & ragas* a reprezentat o comandă Conservatorului Gennevilliers. Violonistul căruia Stroe i-a destinat lucrarea a fost Ami Flammer, care avea să realizeze premiera alături de o orchestră de studenți. Cu toate că Stroe părăsise deja de câțiva ani România, incertitudinea și starea de neliniște se pot resimți în discursul său muzical, întrucât era indirect marcat de Revoluția de la 1989 și de faptul că familia sa a rămas desprinsă de el, trăind vremurile de grea încercare ale acelei perioade. Pornind de la componența ansamblului instrumental, se poate observa faptul că lucrarea se abate de la tiparul tradițional al unei orchestrei care acompaniază solistul. Stroe lansează o formulă atipică de „orchestră”, apelând mai degrabă la o orchestră miniaturală alcătuită din piccolo, 2 clarinete, contrafagot, 2 tromboane, glockenspiel, percuție, harpă, 4 viole și 2 contrabași. Inovația la nivel de ansamblu constă în faptul că, renunțând la instrumentele definitorii ale compartimentelor orchestrei (flaut, oboi, fagot, corn, trompetă, vioară, violoncel), se naște problematica tratării unor sonorități noi, care surprind urechea ascultătorului datorită inovațiilor timbrale și intonaționale. Încă din titlu se poate observa faptul că lucrarea reprezintă o îmbinare a două lumi sonore total opuse, înfățișate de cele 24 de capricii ale lui Niccolò Paganini și muzica tradițională nord-indiană.

Cele 6 părți care alcătuiesc lucrarea reprezintă o intercalare a părților *Paganiniana* cu *Écoute Fine* („Ascultare fină”), care se suprapun în timp una peste cealaltă precum textele unui palimpsest. Direcțiile sonore ale celor două entități se vor epuiza treptat odată cu reexpunerea lor, până vor ajunge la o formă finală, ireductibilă. Atât momentele de virtuozitate, oferite prin exprimarea unor tehnici instrumentale noi, ale părților *Paganiniana*, cât și momentele meditative și de introspecție ale părților *Écoute Fine* sunt extrem de bine nuanțate de colaborarea dintre Noëmi Schindler și ansamblul *2e2m*, care redau până la cel mai fin detaliu intențiile componistice a lui Stroe în acest concert.

În continuarea albumului se află *Fantasia quasi una sonata*, penultima lucrare din catalogul de creații al lui Aurel Stroe, ce a mai urmat după ea fiind doar o altă lucrare camerală pentru 3 clarinete și violă, intitulată *Polifonien, Heterophonien*. Violoncelistul Christophe Roy este cel care i-a comandat lui Stroe această lucrare, a cărei premieră a realizat-o împreună cu pianistul Guy Livingston, tot în anul 2005, în cadrul concertelor susținute de Ansamblul Aleph la Teatrul Dunois din Paris. Pianistul alături de care Christophe Roy realizează înregistrarea de pe acest CD este Christophe Henry, totodată organist și muzician de orchestră, recunoscut pentru imprimările făcute alături de diferite orchestre și ansambluri camerale de prestigiu din Franța.

Aflându-se în perioada târzie a creației sale, Stroe inițiază o serie de trăsături ale limbajului său muzical definit de suprapuneri de game, microtonii, spectralism – puse în valoare în discursul sonor printr-o manieră contrapunctică proprie. Fiecare dintre cele patru părți care alcătuiesc lucrarea își propune să formeze o lume sonoră unică, în care poți rămâne fascinat ca ascultător, dar te poți simți totodată neinițiat și străin prin cunoașterea fiecărei lumi în parte. *Forme à l'état naissant* reprezintă lumea sonoră a spectralismului și a misterului, *Scherzando* surprinde prin versatilitatea timbrală și alternanța vertiginoasă a stărilor emoționale, *Anacrouses et chutes lentes* te poartă printr-o lume plină de confuzii și incertitudini, iar *Épilogue bref* evocă o lume sonoră în care, deși ești purtat doar pentru scurt timp, se deschide un portal către o posibilă altă realitate acustică, încă nedeslușită – una pe care compozitorul o lasă deliberat deschisă, pentru ca fiecare ascultător să o intuiască sau să o imagineze în propriul său mod.

Gândirea enciclopedică a lui Aurel Stroe, formată prin studierea unor fenomene din afara ariei muzicale precum literatura, filozofia, teologia, fizica, biologia sau matematica, se reflectă substanțial în propriile sale lucrări, care au ca scop rezolvarea unor probleme de o complexitate mai amplă și nașterea unor ipoteze menite să provoace ascultătorul în descoperirea unor noi direcții artistice. Muzica lui Stroe nu se supune (*désobéissance*) scopurilor uzuale în raport cu mesajul pe care l-ar putea transmite, ci rămâne fidelă unor convingeri plurivalente. Interesante pentru această încheiere sunt cuvintele compozitorului cu privire la propria sa muzică: *Încerc să compun muzica puțin ca pe o bucată de natură căreia la un moment dat îi dictez niște legi și evoluează*

după legile pe care i le dau. Muzica devine puțin câte puțin un contra-model, ca o contră temă la o temă dintr-un film. Este un contra-model al Universului. Ceea ce mă interesează este acest gen de muzică, care ține mai degrabă de cosmic decât de obiceiurile omenești („Aurel Stroe – Convorbiri cu Bernard Cavanna”, Film Documentar realizat de TVR Cultural).

SUMMARY

Alin-Constantin Chelărescu

New interpretative horizons in Aurel Stroe's compositional oeuvre

Aurel Stroe's music has gained new international recognition and validation with the release in France of the CD entitled *désobéissance*, launched on the initiative of French composer Bernard Cavanna. The two works that define the album's music are *Capricci & ragas*, a concerto for violin and instrumental ensemble (1990), and *Fantasia quasi una sonata* for cello, piano, and synthesizer (2005), both representative works in the Romanian composer's oeuvre.

Aurel Stroe's encyclopedic thinking is substantially reflected in his own works, which aim to solve problems of greater complexity and give rise to hypotheses designed to challenge the listener to discover new artistic directions. Stroe's music does not submit (*désobéissance*) to the usual purposes in relation to the message it could convey, but remains faithful to certain multifaceted perspectives.